



El periodista Josep M. Lladó va ser la persona que va fer la darrera semblança de Joan Oliver coincidint amb l'acte de lliurament del VIII Premi Pere Quart d'Humor

i Sàtira que convoca l'Ajuntament de Sabadell. Lladó va fer la conferència que reproduïm el dia 29 de novembre de 1994. El premi de l'any 1995 va quedar desert,

per això Lladó va ser l'últim conferenciant i el text encara no s'ha fet públic. Lladó, que havia conegut Oliver, va morir el mes de maig passat.

Joan Oliver, escriptor i ciutadà exemplar

Josep M. Lladó*

El mes de setembre de 1930, de la mà del compositor Amadeu Vives, del qual jo era secretari aleshores,

vaig entrar com a redactor al prestigiós diari *La Publicitat*.

Fou, per a mi, una data inoblidable, decisiva, tant pel fet d'incorporar-me al periodisme, que era la meua vocació, com perquè en aquella redacció vaig trobar persones d'una gran categoria intel·lectual, cívica i també política, sobretot en un moment transcendent de la nostra història.

Josep M. de Sagarra, Josep Pla, Josep Vicenç Foix, Josep Carner, Carles Soldevila, Joaquim Ventalló, Xavier Regàs, Jaume Bofill i Mates, Lluís Nicolau d'Oliver, Ramon d'Abadal, Carles Capdevila, director del diari, Manuel Brunet, que n'era el cap de redacció... I tres sabadellencs importants:

Joan Prat, que solia signar amb el pseudònim d'Armand Obiols; Francesc Trubal i Joan Oliver, el qual aleshores tenia trenta-un anys, però ja gaudia de considerable i merescut prestigi. Jo acabava de complir-ne vint, o sigui que hi havia entre l'un i l'altre una diferència cronològica relativa; però, amb la seva corpora impressionant, Joan Oliver em semblava molt més gran que jo. Aquesta distància en els anys es va anar reduint perquè ben aviat vam establir una amistat que es mantingué inalterable i cordial a través del temps.

Tots aquells que han tingut la sort de conèixer Joan Oliver i de tractar-lo saben perfectament que, malgrat la seva actitud, a vegades una mica eixuta, era persona d'una gran humanitat i sensibilitat, dotada, a més, de la qualitat, no gens comuna, de percepció i d'interpretació psicològica.

El que succeïa és que per la seva sinceritat refusava, i ho feia sense embuts, tot el que suposava hipocresia, pedanteria i estupidesa. Solia dir, amb la sinceritat que el caracteritzava, que preferia un ignorant que té el desig i l'interès de saber alguna cosa, que no pas un pedant que creu que ja ho sap tot.

Escriptor i sobretot poeta, qualitat, aquesta, que s'advertia en la seva prosa, més que no pas periodista en el sentit literal i professional de la paraula i del concepte. Això no obstant, col·laborà, a més del *Diari de Sabadell*, a *La Veu de Catalunya* i a *La Publicitat*, els diaris més ben fets i més representatius d'aleshores. I al setmanari *Mirador*, que cal dir que no ha estat superat per cap altre.

Assidu col·laborador d'aquestes publicacions, era autor ja de *Tragèdia a Lil·liput*, el seu primer llibre. Com ja sabem, Joan Oliver fou mestre de la sàtira, començant per satiritzar la burgesia sabadellenca, tot i que ell pertanyia a aquesta classe social que tanta influència exercí en la vida econòmica i social de la



El periodista Josep M. Lladó va fer la conferència del VIII Premi Pere Quart

vostra ciutat, amb resultats molt positius. I ho va fer amb el mateix esperit i la mateixa gràcia que Josep Maria de Sagarra en la seva novel·la *Vida privada*, que reflectia la burgesia barcelonina. [...]

No és fins al 1934 quan Joan Oliver inicia la seva obra poètica, i ho fa amb el pseudònim de *Pere Quart*, amb *Les decapitacions*, en què manifesta l'humor i la sàtira que caracteritza tota la seva producció literària, com també la seva actitud humana, amb un llenguatge rigorós, pulcre, imaginatiu i sempre creador. Un humor que no era àcid i corrosiu, sinó fresc i intel·ligent, és a dir, l'autèntic humor, fruit de la seva visió del món i de la societat del seu temps. I és per això que a vegades fustigava, perquè sabia prou que no hi ha millor manera de fustigar que la sàtira, gràcies a la qual quan convé cal posar en evidència i ridícul certa gent que s'ho mereix.

Joan Oliver alligava sempre, disposat, també sempre, a desmitificar conceptes i costums anacrònics, massa arrelats en moltes consciències i en moltes actituds.

Escriptor i persona d'idees pròpies i clares, mostrà sempre una sòlida consciència intel·lectual, ètica i cívica, perquè, si bé no estava adscrit a cap disciplina política, perquè no era home de comitès, ni d'intrigues, ni de subjeccions, era en canvi un català nacional autèntic, exacta definició que tant abellia a l'escriptor, historiador i polític Antoni Rovira i Virgili.

Aquesta consciència nacional, aquest insubornable esperit va fer que Joan Oliver, en arribar l'hora tràgica del juliol de 1936, s'incorporés en cos i ànima a la causa de Catalunya i de la democràcia i de la llibertat.

Una tasca constant, de cada dia, duta a terme amb les armes que tenia a les mans: la convicció patriòtica, la paraula i la ploma, ja des de la Institució de les Lletres Catalanes o bé des de qualsevol

altra tribuna d'expressió. [...]

Conseqüent amb les seves idees, Joan Oliver considerava en aquells moments difícils la necessitat de col·laborar en la comuna tasca de defensar la cultura catalana. Bé podem qualificar-lo, doncs, d'intel·lectual compromès que no renunciava als seus nobles ideals i els posava en marxa. Actitud que va fer que la primera setmana de febrer de 1939, ja vençuda Catalunya per l'exèrcit franquista, emprengués el camí de l'exili, de primera a la residència francesa de Roissy-en-Brie, i després a Xile, d'on va tornar el 1948, car considerava que el combat havia de continuar a Catalunya, amb totes les dificultats, les servituds i els esforços que exigien aquells temps d'exili interior. Una resistència difícil, però tanmateix heroica i necessària que a Joan Oliver li va costar moltes persecucions. Un temps en què els agents de l'anomenada brigada político-social, com Polo, Quintela i sobretot el sinistre germans Creix, feien de les seves amb tota impunitat. Joan Oliver solia dir, en relació amb un dels esmentats germans policies: "Creix, Creix, però no et multipliquis."

Acció política de Joan Oliver, però sense deixar mai l'activitat literària. Ell continuava treballant. [...] Hi ha, però, un fet de gran significació i transcendència que cal subratllar, i que es va produir el dia 25 d'abril de 1970, al Gran Price, de Barcelona, local on es feien balls populars, combats de boxa i de lluita lliure, però on també predicava el *padre* Laburu, que amb els seus sermons apocalíptics feia que els assistents sortissin amb l'ai al cor, dignes d'ésser condemnats a les penes eternes de l'infern. Al Price també s'hi havien celebrat en temps de la República multitudinaris mítings polítics. Aquell mes d'abril de 1970, seria l'escenari del primer Festival de Poesia Catalana, que en definitiva volia dir un acte d'afirmació

de catalanitat i de llibertat, quan al dictador encara li quedaven cinc anys i mig de vida. [...]

Aquell dia d'abril el Gran Price es convertia en el *Price dels poetes* i amb aquesta digna qualificació ha passat a la nostra història. Hi participaren setanta-nou poetes, tant de la Catalunya estricta com de València i de les Illes, convocats de manera indirecta per la clandestina comissió coordinadora de les Forces Polítiques de Catalunya. El pintor Guinovart va oferir un magnífic cartell que anunciava l'acte.

El Price, local molt espaiós, era ple de gom a gom, però, a primer rengle, hi havia el *delegado gubernativo*, acompanyat de nombrosos agents de la brigada político-social i de membres de la policia armada, tots els quals es van adonar ben aviat que allò no eren precisament uns Jocs Florals, sobretot quan havien d'escoltar cants de llibertat, llibertat i d'amnistia, amnistia, durant la lectura de poemes que va durar dues hores i mitja. A Joan Oliver li va correspondre el discurs de cloenda, després que Joan Colominas hagués pronunciat també uns càlides i significatives paraules. El parlament de Joan Oliver va concloure tota una sèrie de reivindicacions democràtiques, aplaudides amb un estusiasme indescriptible.

Com a conseqüència de tot aquell esclat popular, la *autoridad gubernativa*, que no es perdia cap ocasió, va imposar a Joan Colominas i a Joan Oliver una penya de deu mil pessetes a cada un. [...]

Així actuaven els representants d'aquell règim, però Joan Oliver també actuava: amb la seva digna actitud catalanista i democràtica. I una vegada més ho va demostrar en aquell acte del Price que, cal dir que, a més de constituir una afirmació nacional, aconseguí, econòmicament, un superàvit de més de 142 mil pessetes, descomptades les penyores imposades a Colominas i a Joan Oliver; aquell sobrant va passar als fons de la comissió de solidaritat.

D'aquest esperit actiu, combatiu, dialogant i digne de Joan Oliver, en tinc més proves encara, de quan ell vivia a la barcelonina via Augusta, i ens vèiem gairebé cada tarda a la terrassa del restaurant Mirasol. Si Don Miguel de Unamuno deia que s'aprèn més en una tertúlia de persones intel·ligents i cultes que no pas a la Universitat, us puc ben assegurar que d'aquella mena de tertúlia *mano a mano* amb Joan Oliver en vaig aprendre moltes coses importants, dites amb un llenguatge intel·ligent i creador. Aquests són els meus records de Joan Oliver i Sallarès, sabadellenc de naixença i de vocació, català de raça i ciutadà del món civilitzat.

*Periodista

Nota: aquest text ha estat cedit per l'Ajuntament de Sabadell